

О. І. Білик,
к. е. н., доцент, доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту,
Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID ID: 0000-0002-7110-7257

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.2.76

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

O. Bilyk,
PhD in Economics" Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Administrative and Financial Management, Lviv Polytechnic National University

FORMATION OF A SYSTEM OF PUBLIC MANAGEMENT OF SOCIAL RISKS IN WORLD PRACTICE

Статтю присвячено дослідженню історичних аспектів формування системи управління соціальними ризиками. Дослідження ґрунтується на глибокому ретроспективному аналізі, який дозволяє встановити етапи формування систем управління соціальними ризиками у світовій практиці. Це має принципове значення для раціоналізації соціальної політики, а в її рамках, зокрема, політики управління соціальними ризиками. Ефективне функціонування такої системи має у свою чергу посилитися на історичне усвідомлення соціальних ризиків, принципи організації спільнот ризику. На думку авторки, дослідження, проведене з метою опису та пояснення ставлення до системи управління соціальними ризиками через призму еволюції соціальної держави, спрямоване на встановлення не лише думки щодо соціального забезпечення через системи соціального страхування, масштабів задоволення можливими вигодами, отриманих від цього страхування, та довіри до установи, пов'язаної з ними. Результатом цих досліджень також має бути діагностика ставлення суспільства та держав до ідей та правил системи управління соціальними ризиками, і зокрема визнання ступеня розуміння необхідності становлення соціального забезпечення шляхом створення відповідних механізмів. Тому важливо, враховуючи еволюцію розвитку соціальної держави, також відповісти на питання про можливість спрямування інших публічних інституцій, що охоплюють цю важливу сферу формування соціальних відносин в системі управління соціальними ризиками. В статті авторкою встановлено, що соціальний ризик має історичний характер, який пов'язаний як з технологічним, так і з культурним розвитком особистості. Доведено, що ключову роль в розробленні системи управління соціальними ризиками відгравали держави. Також виділено етапи становлення системи управління соціальними ризиками та на основі здійсненого аналізу побудовано схему методів публічного управління соціальними ризиками. На основі здійсненого аналізу було виділено стратегічні цілі в системі публічного управління соціальними ризиками, що дає змогу підвищити її ефективність.

The article is devoted to the study of historical aspects of the formation of the social risk management system. The study is based on a deep retrospective analysis that allows to establish the stages of formation of social risk management systems in world practice. This is of fundamental importance for the rationalization of social policy, and within its framework, in particular, the policy of social risk management. The effective functioning of such a system should, in turn, refer to the historical awareness of social risks, the principles of organization of risk communities. According to the author, the study, conducted to describe and explain the attitude to the social risk management system through the prism of the evolution of the social state, aims to establish not only opinions on Social Security through social security systems, the scale of satisfaction with the possible benefits derived from this insurance, and trust in the institution associated with them. The result of these studies should also be a diagnosis of the attitude of society and states to the ideas and rules of the social risk management system, and in particular recognition of the degree of understanding of the need for social security by creating appropriate mechanisms. Therefore, it is important, taking into account the evolution of the development of the social state, to also answer the question of the possibility of directing other public institutions covering this important sphere of social relations formation in the social risk management system. The author finds in the article that social risk has a historical character, which is associated with both technological and cultural development of the

individual. It is proved that the state played a key role in the development of the social risk management system. The stages of formation of the social risk management system are allocated and a scheme of methods of public management of social risks was built on the basis of the performed analysis. Also based on the analysis, strategic goals were identified in the system of public management of social risks, which allows to increase its effectiveness.

Ключові слова: соціальний ризик, система управління соціальними ризиками, соціальне забезпечення, держава, соціальна політика.

Key words: social risk, social risk management system, social security, state, social policy.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

В умовах динамічності розвитку світових політик важливим залишається дослідження історичного генезу впливу розвитку держав на систему управління соціальними ризиками. Саме двоякість характеру ризику — невизначеність та наявність збитку після його настання — вимагає дослідження характеру боротьби з ним та його наслідками. Проте таке визначення не завжди характеризує саме соціальний ризик, сутність якого є значно ширшою і вимагає дослідження впливу держав на різних етапах розвитку економік і суспільства, що і актуалізує заявлену тему статті.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ, НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР

Серед авторів, які висвітлювали у своїх працях суть соціальних ризиків, системи та моделі управління соціальними ризиками, досліджували роль держави у системі управління ризиками можна відзначити: Кудлаєнко С. [1], Кришень О. [2], Халецької А. [3], Руженського М. [4, с. 64], Пігуль Н. [5], Лібанову Е. [6], Томчука О. [7] та ін. Оскільки в дослідженні здійснено хронологічне аналізування, то підставою для нього стали праці Тищика Б. [8], Паславської Н. [9, с. 87], Гусаревої О. та Тихомирової О. [10, с. 32].

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є хронологічне дослідження розвитку системи публічного управління соціальними ризиками та побудова схеми методів публічного управління соціальними ризиками.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Суспільство — це, звичайно, конкретна сукупність індивідів, окремих людей, без яких воно не могло б існувати, але це конкретна сукупність. Не кожен набір таких одиниць є суспільством. Відмінним фактором є сукупність проявів (форм) соціальних зв'язків, що пов'язують не лише окремих індивідів, а й — що ще більш важливо — усі категорії соціальних структур. Слід відзначити, що кожен етап розвитку суспільства змінював ракурс реагування на соціальні ризики та визначав роль держави у побудові системи управління соціальними ризиками.

Виставляючи ознаку можливої втрати, пов'язаної з ризиком, ми можемо припустити, що ризик — це загроза події, настання якої спричиняє втрату власних або очікуваних ресурсів суб'єкта.

Господарські суб'єкти, які зазнають ризику та беруть участь в управлінні ризиками, — це підприємства та домогосподарства. Макросоціальні загрози неможливо охопити навіть у набагато ширшому розумінні соціального забезпечення (хоча системи безпеки, як правило, нестрахові, також можуть бути створені проти цього типу ризику). Тому держава є формою реагування на те, що різні фракції суспільства (які визначаються соціальними умовами: соціальні класи, гендерні відмінності чи окремі індивіди) знаходяться постійно в стані конфлікту. Загалом держава відтворює гегемонію, яка виражається в самій державі і в тих, хто уособлює владу. Це гегемонія, озброєна примусом: норми, що символізуються державою, інтерналізуються і приймаються їхньою власною волею або примусом, а у випадках конфлікту між старим і новим, а також між конфліктуючими інтересами, визнання є еквівалентом. Соціальний порядок визнання ролі арбітра держави: вона має "монополію легітимної влади". Тому важливим є ретроспективне аналізування системи розвитку і легітимізації процесу соціального захисту.

Кожна історична епоха по-своєму вирішує питання про допомогу непрацездатним членам соціуму. У різних країнах у різний час форми такої допомоги варіювали залежно від системи цінностей і матеріальних можливостей суспільства та окремих його груп.

Промислова революція в країнах Західної Європи в результаті науково-технічного прогресу призвела до різкої майнової нерівності і класового розшарування суспільства, виникнення гострого соціального питання між працею і капіталом. У ситуації, що склалася існувало дві основні можливості нівелювати гострий соціальний антагонізм. По-перше, революційний шлях, який знайшов своє втілення у вченні К. Маркса [8, 10], соціалістичної революції і соціальної політики соціалістичної держави. По-друге, еволюційний шлях, який отримав своє втілення в ідеології соціал-реформізму, соціально-економічних реформах, удосконалюють суспільний лад і "приборкують" капіталізм, політиці соціальної держави.

Попри принципів відмінності вказаних напрямків розвитку, виявляється тісний зв'язок між соціалістичною ідеологією і соціальною державою. Відповідно до одного вектору розвитку держави будувалося на основі тотального контролю над суспільством і усупільнення засобів виробництва, згідно з іншим держава будувалася в рамках капіталізму на ліберально-демократичних засадах, приватної власності і ринкової економіки. Однак результат очікувався один: особлива форма демократичної держави, розквіт науки і техніки, високий рівень добробуту всього населення. У реаліях сьогодення соціальну державу можна розглядати, як результат конвергенції протилежних соціально-економічних систем.

Двадцять століття можна представити як століття перебігу та крайнощів інтересів з однієї парадигми в іншу. Його перша половина стала свідком піднесення тоталітарних режимів, двох світових воєн і неодноразових геноцидів населення. Другу половину супроводжували поширення демократії, безпрецедентне економічне зростання і, як наслідок, зростання добробуту і гарантій соціальних прав, невідомі до цього моменту в історії людства. У ретроспективі це значною мірою стосується тільки історії Заходу, так як голод, диктатура і злидні залишалися нормою протягом всього двадцятого століття для мільйонів людей, які живуть в інших частинах світу. У цього роздвоєного розвитку є чимало причин.

Безперечно, що одна з головних причин успішності західної траєкторії розвитку пов'язана з європейським винаходом кінця дев'ятнадцятого століття, яке сьогодні відоме як "соціальна держава". Варто відзначити, що капіталізм, особливо в другій половині ХХ ст. переймає багато аспектів соціалістичної системи, що накладає свій відтінок на будівництво соціальної держави на Заході.

Генезис соціальної держави пов'язаний з формуванням стійкої соціальної політики, спрямованої на задоволення інтересів, за можливості, всіх верств населення.

Як відомо, однією з перших політику соціальної держави стала проводити Німеччина під керівництвом "залізного канцлера" Отто фон Бісмарка [8], при якому були введені соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві, допомоги на випадок хвороби, державне фінансування медичної допомоги. Походження західної соціальної держави умовно датується останньою чвертю дев'ятнадцятого століття і тісно пов'язане з наявними тоді глибокими соціальними, економічними і політичними перетвореннями.

З одного боку, ці корінні зміни підірвали традиційні форми соціальної допомоги, пропоновані інститутом сім'ї, благодійними організаціями, феодалними зв'язками, гільдіями, муніципалітетами, церквою, що згодом призведе до масового зубожіння, яке було описано Ф. Енгельсом [9] в його аналізі становища робітничого класу в Англії. З іншого боку, зростання продуктивності праці, наступний етап за індустріалізацією, забезпечив необхідні ресурси для того, для становлення сучасного рівня сучасного соціального захисту.

У політичному контексті друга половина дев'ятнадцятого століття пов'язана з формуванням національних

держав, відділенням церкви від держави, тривалим періодом миру і, нарешті, поширенням цивільних прав та масової демократії, що встановлюють інституційне підґрунтя для політичного вираження постійно збільшує суспільних потреб. Політичні та економічні ідеї також зазнали суттєвих змін з розвитком лібералізму, прихильники якого відстоювали законодавство, що дозволяє приватній особі повною мірою реалізувати свій потенціал, а також з розширенням економічної теорії, готової допустити можливість підйому податків заради збільшення державних витрат на соціальні програми. Паралельно, зростаючий робочий рух поступово ставав найважливішим суб'єктом консолідації соціальної держави.

Політичні відповіді на виклики сучасності та моральні прагнення до забезпечення добробуту населення в країнах Західної Європи і Північної Америки відрізнялися різними шляхами вирішення завдань. Ця різноманітність обумовлена істотною відмінністю національного політичного контексту, який детермінує історичну спадщину держави, традиції державного становлення, специфіку соціально-економічного тиску, особливості політичної культури, зокрема, ступінь довіри суспільства до держави і його здатність вирішувати соціальні проблеми.

Зростання соціальної держави в ХХ ст. супроводжувався супутнім зростанням і перетворенням соціального сектора держави. В кінці ХІХ ст. головною статтею витрат держави були військові витрати, які становили близько 25% від загального обсягу державних витрат. Соціальні витрати формувалися, як правило, за залишковим принципом і становили близько 5% від загальних витрат і не перевищували 1% від загального обсягу ВВП [11]. Сьогодні державні соціальні витрати в країнах-учасниках ОЕСР у середньому складають близько 22% від обсягу ВВП, в окремих країнах — перевищують 30% [12], тоді як військові витрати скорочуються і відходять на задній план. З цього випливає, що більше, ніж за одне століття поняття "держава війни" ("warfare state") змінило "держава добробуту" ("welfare state"). Перше значне розширення соціальної держави припало на період між двома світовими війнами. Зростання держави добробуту було багато в чому ініційоване руйнівними наслідками Першої світової війни, але також, варто відзначити і важливі політичні причини. Процес краху європейського імперіалізму змінився загальною демократизацією. Розширення загального виборчого права вперше забезпечило доступ до коридорів влади для представників робітників і християнських партій [11—13].

Саме створення соціальної держави підтверджується поняттям розбудови системи управління соціальними ризиками. Значна частина академічної літератури з питань ризику ефективно розрізняє "об'єктивну" та "суб'єктивну" оцінки ризику. Різні люди (і, маючи на увазі, різні соціальні суб'єкти) розглядають ризики по-різному: і, відповідно способами, які можуть призвести до дій з врахуванням різних інтересів та бачення, як "управляти ризиками", включаючи відповідний баланс між запобіганням несприятливим ризикам, пом'якшення наслідків, коли ці події все ж мають місце, та подолання залишкових наслідків.

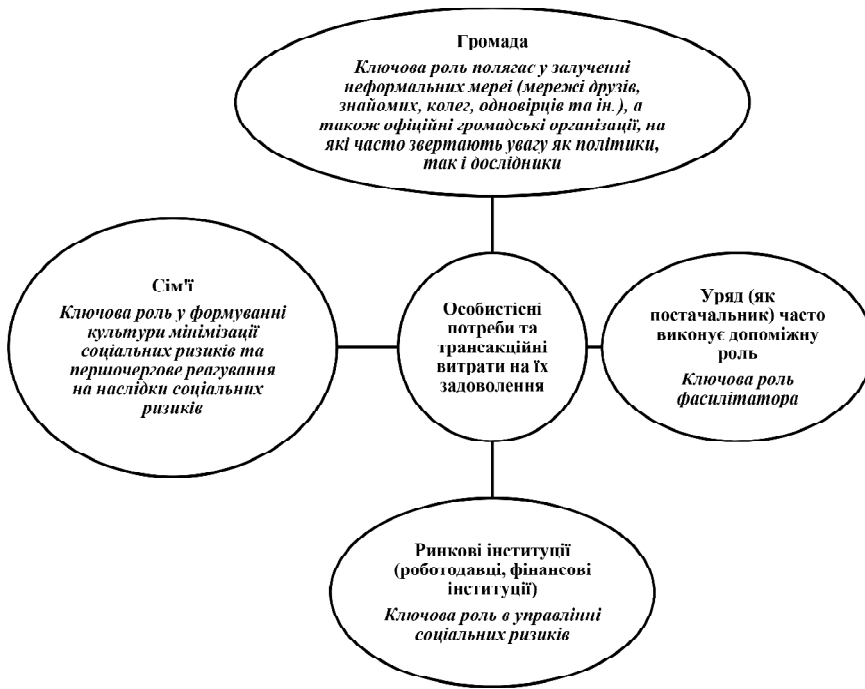

Рис. 1. Суб'єкти управління соціальними ризиками

"Управління соціальними ризиками" загалом стосується підходу, який широко розглядає потенційних суб'єктів, залучених до досягнення суспільних цілей стосовно ризику. Хоча важливе місце у цьому процесі належить вірно побудованій соціальній політиці та зокрема системи державного управління.

Рисунок 1 ілюструє чіткий підхід УСР до вирішення соціальних викликів, зокрема через широкий спектр втручань різноманітної "екосистеми" суб'єктів, що працюють іноді автономно, а іноді спільно з іншими. Зокрема, підхід УСР визнає, що широке коло соціальних суб'єктів завжди відіграло важливу роль у допомозі людям управляти різноманітними ризиками і що прямі втручання урядів вже давно доповнюються. Зокрема система управління ризиками має гібридну форму, зокрема окрім впливу держави управління соціальними ризиками здійснюється:

- самими громадянами, їхніми сім'ями, родинами
- місцевими громадами та більш широкими соціальними мережами (починаючи від місцевих громадських організацій і закінчуючи більш широким добровільним сектором — включаючи профспілки, професійні асоціації, релігійні громади), а також неформальні мережі друзів та знайомих як "у реальному житті", так і все частіше, он-лайн);
- організаціями ринкового сектору (включаючи роботодавців та посередників у страховому та більш широкому фінансовому секторах).

У всіх цих сферах успішне управління соціальними ризиками, пов'язаних з іншими, залежить від трьох ключових умов, які виконуються: більша здатність нести несприятливий ризик з боку андеррайтера (того суб'єкта, який ідентифікує і оцінює ризики), ніж з боку бенефіціарів (тих, чії ризики ідентифікуються); рівень неприязні ризику з боку андеррайтера є нижчим, ніж рівень бенефіціарів; більша здатність андеррайтера точно оцінювати або контролювати об'єктивну ймовір-

ність несприятливих подій. Хоча уряди майже незмінно здатні нести ризик (через їх здатність розподіляти ризики над великою кількістю людей, включаючи як теперішніх, так і майбутніх платників податків), члени сім'ї, члени громади та суб'єкти ринкового сектору можуть принаймні іноді бути меншими схильні до ризику або мають більшу здатність оцінювати або контролювати ризики. Врахувавши зазначене виділимо методи державного управління соціальними ризиками (рис. 2).

Соціальний ризик — це ймовірність настання відхилень з можливими майбутніми втратами (як негативний стан справ) власних або очікуваних ресурсів домогосподарства (доходу). Втрата, описана і пояснена таким чином, виражає загрозу соціальному забезпеченню домогосподарства через можливу випадкову або катастрофічну подію.

Такий ризик вважається соціальним ризиком, враховуючи соціальний масштаб та наслідки із домінуванням соціального характеру сприйнятих загроз та збитків, спричинених негативними подіями. Слід припустити, що класичний каталог соціальних ризиків стосується опису та пояснення втрат доходу, спричинених такими загрозами, як: хвороба, материнство, непрацездатність (інвалідність), нещасний випадок на виробництві, смерть годувальника, безробіття, старість, раптові витрати.

Отже, на сьогодні ключові стратегічні питання включають:

Яким є відповідний баланс підтримки програм різних типів і програм управління соціальними ризиками? Ключовими інтервенціями є грошові перекази чи дотації, субсидії та громадські роботи. Оскільки у кожного з цих інструментів є недоліки та переваги, інформація про програми більш систематично збирається та аналізується і на основі цього формується рішення про програму, яка є необхідною для забезпечення найкращих можливостей для країни.

Як допомогти у наданні допомоги у зменшенні ризику? З точки зору структури управління соціальним ризиком це пов'язано з тим, що допомога повинна бути надана таким чином, щоб не тільки збільшити поточний рівень споживання для інших людей, але і надати їм змогу краще керувати ризиками та вийти з бідності.

До цього часу сектор соціального захисту мав великий досвід підтримки неформального управління ризиками, однак впровадження стратегій може і повинні розпочинатися у декількох напрямках, включаючи:

Покращення ролі соціальних фондів. Розглядаючи їх підвищений наголос на суспільно-орієнтованому розвитку, соціальні фонди, повинні: а) розгорнути меню відповідних проєктів; б) врахувати цільову вразливість на додаток до бідності; в) посилити підтримку для програмних аспектів, які підвищують потік послуг від встановленої інфраструктури.

Соціальна політика			
ПРИЧИНИ		НАСЛІДКИ	
Військові	<i>Індивідуальний соціальний ризик (в межах одного господарства)</i> <i>Масштаб соціального ризику</i> СУКУПНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ РИЗИК <i>(у межах структурованих груп: територіальних, класових, вікових, гендерних)</i>	Зменшення кількості населення. Втрата та руйнація майна. Спад економіки	
Екологічні		Спад економіки. Спад рівня здоров'я нації. Погіршення демографічної ситуації	
Економічні		Зменшення/відсутність можливості фінансового забезпечення наслідків ризику	
Політичні		Розвиток соціальної несправедливості та диспропорції	
Технологічні		Зменшення кількості населення. Втрата та руйнація майна. Спад економіки	
Організаційні		Відсутність механізмів подолання наслідків соціального ризику	
Галузеві (освіта, медицина)		Зменшення/втрата соціального капіталу	
Первинні соціальні (ментальність, традиції, духовність, культура, спадковість, стан здоров'я)		Загальний соціально-економічний спад	
Методи публічного управління ризиками			
Уникнення (безпосереднє державне управління)		Мінімізація (гібридна модель)	Подолання наслідків (гібридна модель)
Застосування нормативно-законодавчих рамок (мотиваційних та контрольних, що зумовить прийняття необхідних заходів як на рівні індивіда/сім'ї, так і на рівні роботодавців)	Бюджетне регулювання та механізм соціального страхування (за участю працюючого населення та роботодавців) для фінансового забезпечення відповідних верств населення та застрахованих осіб. Залучення громадськості та ринкових інституцій	Перерозподіл коштів бюджетів, позабюджетних та цільових фондів. Страхові та інші фінансові виплати. Виплати роботодавцями. Виплата громадою (благодійні фонди, громадські організації, іншими групами громадян). Приватні ініціативи бізнесу	
Гілки влади			
Законодавча Виконавча	Законодавча Виконавча	Законодавча – Судова – Виконавча	
Функції державного управління у сфері управління соціальними ризиками			
Планування, організування, регулювання, контролювання	Організування, мотивування, аналізування, контроль	Контроль, аналізування, регулювання	
Фінансові наслідки			
<i>min</i> Мінімальні: Дотримання та організування впровадження законодавчих вимог та правил (охорони здоров'я, охорони праці, охорони довкілля, забезпечення освітніх процесів)	Стандартні: Обов'язкові платежі в бюджет. Обов'язкові страхові внески. Добровільні страхові внески Інше	<i>max</i> Максимальні: Залучення бюджетних коштів на подолання наслідків настання соціальних ризиків. Страхове відшкодування та виплати страхових сум. Власні витрати сім'ї чи громади	

Рис. 2. Схема методів публічного управління соціальними ризиками

Заохочення правової реформи для захисту прав власності малозабезпечених людей на активи, що включає перегляд відповідного законодавства.

Підтримка надання допомоги громадам, пов'язаних з дітьми-сиротами та хворими на СНІД чи інші пандемічні захворювання.

Заохочення бізнесу у формуванні стратегії соціальної відповідальності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Структура управління ризиками створює передумови для переосмислення ролі існуючих програм державного сектору та розширення спектру заходів для включення неформальної та ринкової діяльності. По-перше, система забезпечує відправну точку для розуміння окремих програм та їх взаємодії, з точки зору, надання до-

помоги людям в управлінні ризиками. По-друге, він поширює цей сектор на зони неформальних та ринкових механізмів, в яких вони часто мають мало досвіду. По-третє, соціальні ризики характеризуються високою ймовірністю настання, великою частотою та синергією акумулювання негативних наслідків. Тому, підсумовуючи дослідження системи управління соціальними ризиками, встановлено, що публічне управління соціальними ризиками — це встановлена система норм, правил, механізмів та інструментів, затверджених законодавчо, які формують стратегію оптимізації рівня соціальних ризиків та наслідків їх настання в державному, громадському та приватному (підприємницькому та особистісному) секторах. У сучасних умовах пандемії актуалізується питання зміни траєкторії стратегій публічного управління соціальними ризиками, що і є подальшими напрямками дослідження.

Література:

1. Кудлаєнко С.В. Державна соціальна політика у сфері економічних відносин: концептуальні засади. / С.В. Кудлаєнко // Вісн. Хмельницького нац. ун-ту. Економічні науки. — 2017. — № 2 (1). — С. 206—209.
2. Кришень О.В. Сфера соціального забезпечення як соціальний пріоритет: порівняльний аналіз регіональних Стратегій-2020 / О.В. Кришень // Публічне адміністрування та національна безпека. — 2019. — № 6. — С. 67—90.
3. Халецька А.А. Контури соціальної політики держави: соціальна безпека / А.А. Халецька // Державне управління: удосконалення та розвиток. — 2010. — № 2. — С. 92—109.
4. Руженський М.М. Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці. дис. на здобуття наукового ступеня д.е.н. К.: 2016 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF
5. Пігуль Н. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні / Н. Пігуль, О. Люта, А. Бойко // Вісник НБУ. — січень 2015 р. — С. 30—35.
6. Лібанова Е.М. Новий підхід до боротьби з бідністю: методи дослідження, результати, уроки для України / Е.М. Лібанова // Вісн. НАН України. — 2019. — № 12. — С. 43—53.
7. Tomchuk O. Development of the Human Potential of Ukraine in the Context of the Polish Experience / O Tomchuk // Економічний вісник Донбасу. — 2019. — С. 87—94.
8. Тищик Б.Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новітній час (1918 р. — поч. ХХІ ст.) Навчальний посібник / Б.Й. Тищик. — Львів: Світ, 2016. С. 56.
9. Паславська Н.Т. Становлення та розвиток конституційної юстиції ФРН: історико-правове дослідження: дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. — Львів, 2015. 210 с.
10. Теорія держави та права: Навчальний посібник / за заг. ред. С.Д. Гусарева, О.Д. Тихомирова. — Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
11. Europa 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. — Communication from the Commission, Brussels. 3 March 2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=EN>
12. World Social Protection Report 2017-19 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/-publ/documents/publication/wcms_604882.pdf
13. Adema W., Fron P., Ladalque M. Is the European welfare state really more expensive?: indicators on social spending, 1980—2012; and a manual to the OECD social expenditure database (SOCX) // OECD Social, Employment and Migration Working Papers № 124. — Paris: OECD, 2011. — 131 p. P. 41.
14. Домбровська С. М. Державне управління у сфері безпеки соціально-еколого-економічних систем: монографія / С.М. Домбровська, В.В. Коврегін, А.Л. Помаза-Пономаренко, О.М. Колєнов. — Х.: НУЦЗУ, 2017. — 244 с.

References:

1. Kudlaienko, S. V. (2017), "State social policy in the field of economic relations: conceptual principles", Visn. Khmelnytskoho nats. un-tu. Ekonomichni nauky, vol. 2 (1), pp. 206 — 209.
 2. Kryshen, O. V. (2019), "Social security as a social priority: a comparative analysis of regional strategies-2020", Publichne administruvannia ta natsionalna bezpeka, vol. 6, pp. 67—90.
 3. Khaletska, A. A. (2020), "Contours of social policy of the state: social security", Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, vol. 2, pp. 92—109.
 4. Ruzhenskyj, M. M. (2016), "Transformation of social protection institutions for population in transition economy", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Kyiv, Ukraine, available at: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF (Accessed 25 Dec 2020).
 5. Pihul, N. and Liuta, O. Boiko, A. (2015), "Financial providing of social sphere in Ukraine", Visnyk NBU, vol. 1, pp. 30—35.
 6. Libanova, E.M. (2019), "A new approach to fighting poverty: research methods, results, lessons for Ukraine", Visn. NAN Ukrainy, vol. 12, pp. 43—53.
 7. Tomchuk, O. (2019), "Development of the Human Potential of Ukraine in the Context of the Polish Experience", Ekonomichni visnyk Donbasu, pp. 87—94.
 8. Tyshchuk, B.I. (2016), Istoriia derzhavy i prava zarubizhnykh krain. Novitnii chas (1918 r. — poch. KhKhI st.): navchalnyi posibnyk [History of the state and law of foreign countries. Modern times (1918 — early XXI century): textbook], Svit, Lviv, Ukraine.
 9. Paslavska, N.T. (2015), "Formation and development of constitutional justice of Germany: historical and legal research", Ph.D. dissertation, legal sciences, Lviv, Ukraine.
 10. Gusarev, S.D. and Tyhomirov, O.D. (2017), Teoriia derzhavy ta prava: Navchalnyi posibnyk [Theory of State and Law: Textbook], NAVS, Osvita Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
 11. European Commission (2010), "Europa 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. — Communication from the Commission", available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=EN> (Accessed 25 Dec 2020).
 12. International Labour Organization (2020), "World Social Protection Report 2017-19", available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/-publ/documents/publication/wcms_604882.pdf (Accessed 25 Dec 2020).
 13. Adema, W. Fron, P. and Ladalque, M. (2011), "Is the European welfare state really more expensive?: indicators on social spending, 1980—2012; and a manual to the OECD social expenditure database (SOCX)", Employment and Migration Working Papers, Paris: OECD, vol. 124 131, pp. P. 41.
 14. Dombrovska, S. M. Kovrehin, V. V. Pomaza-Ponomarenko, A. L. and Kolienov, O. M. (2017), Derzhavne upravlinnia u sferi bezpeky sotsialnoekoloho-ekonomichnykh system: monohrafiia [Public administration in the field of security of socio-ecological and economic systems: monograph], NUTsZU, Kharkiv, Ukraine.
- Стаття надійшла до редакції 09.01.2021 р.*